

Willy Haram, 30.09.2025

Vi som jobber i skolen, skjønner ikke at vi som samfunn tillater å skade elevene våre dag etter dag, uke etter uke. Vi skjønner ikke at det ikke blir tatt tak i og gjort noe med. Men år etter år skjer det samme. Det blir ingen endring.

Kriminelle bander regjerer ved skoler:

Den typiske kriminelle banden ved en skole, kan bestå av mellom 10 til 20 personer. Disse er organisert med ulike roller. Målet er å ha en markeds plass for kjøp og salg av narkotika i skoletiden. De fleste av elevene i banden er ikke interessert i å lære noe. De følger ikke undervisningen, bryter skoleregler og ødelegger klassemiljø gjennom sin tilstedeværelse i klasserommene. Atferden i klasserommene bryter ofte med sosiale normer. De bryter vanlig folkeskikk og har en truende tilstedeværelse. Flere av dem er ruset på hasj eller annet sentralstimulerende. De røyker åpenlyst i nærheten av skolens område. De flyr inn og ut av klasserommene, oppholder seg i ganger og andre oppholdsareal. De bruker en rekke unnskyldninger for å få lov til å gå ut av timene. Det kan være dobesøk, få hjelp til å fikse pc, møter med skolens ansatte eller andre fiktive avtaler.

Ødelegger læringsmiljø gjennom fryktkultur:

Gjengmedlemmene begår kriminalitet også når de ikke er på skolen. De begår vold- og trusler og er kjent hos politiet. De andre elevene på skolen vet selvsagt dette. De kriminelle elevene tar med seg denne statusen inn i skolen og bruker den direkte og indirekte for å skaffe seg sosial makt i klasserommene. Om noen av elevene som tilhører dette nettverket blir utfordret eller truet på noen måte, venter represalier. Da går de i flokk etter denne eller disse elevene. Det kan starte med verbale trusler før det kommer en fysisk konfrontasjon. Så har vi eksempler på at den eleven som blir utsatt for vold må skifte skole. De kriminelle elevene blir værende igjen. Andre ganger blir noen av de kriminelle elevene splittet opp og påtvunget skolebytte. Problemet med det, er at syklusen fortsetter. De møter likesinnede på de nye skolene og starter opp igjen virksomheten der.

Frykt i øynene på elever:

Vi opplever stadig elever som er redde for disse kriminelle elevene. De blir stille, krymper seg i timene, har lav muntlig deltakelse og forsøker å gjøre seg så lite bemerket som mulig. De ønsker ikke oppmerksomhet fra lærere, de vil ikke vise at de er interessert i skolearbeid eller fortelle hva de kan i fagene. Vi opplever en håpløshet. Vi ser frykt i øynene til disse elevene. Dette er ikke vanlig frykt, men en ekte redsel mot en skolekultur som vi som samfunn ikke greier å løse. Elevene har gjennom grunnskolen opplevd at det å si i fra ikke nytter. Disse elevene får fortsette på skolen. De kommer tilbake dag etter dag. Skolens ansatte har samtaler med dem, men de får fortsette å være i miljøet. Våre lover og regler beskytter skoleplassene til disse kriminelle elevene, mens de vanlige elevene lever i en utrygg skolehverdag uten at deres rettigheter blir ivaretatt. Vi har skapt et system der vi beskytter kriminelle elever og skader de vanlige elevene. Disse elevene får ikke den undervisningen de har krav på og har en utrygg skolehverdag. Vi som samfunn har neglisjert disse elevene.

Pendelen må svinge tilbake

Rettighetene til enkeltelever har blitt styrket de siste ti-årene. Det har gått så langt at politikerne nå begynner å reversere dette. Lærerens rett til å gripe inn fysisk i ulike situasjoner, er et eksempel på dette. Denne lovendringen skjedde i fjor. Fremdeles er det flere tiltak som trengs for å gjenopprette lærerens autonomi i klassen. Men kanskje aller viktigst at skolens ledelse kan sette inn tiltak som faktisk fungerer for fellesskapet. Jeg tenker da på de andre elevene. De som ikke lenger har et trygt og godt skolemiljø på grunn av de kriminelle elevene. Her er det lett å vise til hva de har gjort i Oslo skolen. Har du passert en viss alder som videregående elev, må du følge et eget opplegg ved voksenopplæringen på Skullerud. Slik er det ikke i Akershus. Er du 20 år og vil starte på skolen igjen, havner du en vanlig klasse sammen med 15-16 åringer. I tillegg har Oslo-skolene OT-Ulven. Dette er et tilbud til de elevene som enten er en del av eller er i ferd med å bli en del av kriminelt miljø, og som ønsker endring. Det er en tilpasset opplæring for en gruppe elever som har vist seg å fungere dårlig i den vanlige skolen. Her er det i det minste noe å hente inspirasjon fra. For vi som lærere spør oss, hvor blir det av OT i Akershus. Hva er det slags tilbud de har for disse sårbare elevene?

Maktmidler i skolen

Elevene som utøver frykt og kriminalitet kjenner godt til reglene i skolen. De vet akkurat hva de har lov til og ikke. Eller kanskje mest av alt, hva vi som skole har lov til. De vet at de kan røyke seg fjern på hasj hver dag uten at skolens ledelse kan gjøre noen ting. De vet at det ikke er lurt å la en konflikt gå til fysisk konfrontasjon. Det kan føre til bortvisning i en til fem dager. Er volden særlig grov kan de bli utvist for skoleåret. Det skjer svært sjelden. Det er heller ikke det som er problemet. Problemet er alle de psykiske maktmidlene de bruker overfor lærere og de vanlige elevene, som gjør skolen til en utrygg arena. Og det er her skolen mangler maktmidler. Vi har elever som overhodet ikke er interessert i å lære noe, de forstyrrer undervisningen, skaper et utrygt klassemiljø, er mye ute av timene og har dårlig oppførsel mot elever og lærere. Mot denne type atferd, kan vi kun gjøre noe dersom vi har loggførte hendelser som kan dokumentere det som skjer. Da starter en rekke møter (både med og uten foresatte dersom de er under 18 år) som har til hensikt å hjelpe eleven til å endre seg. For en 10 – 20 elever på skolen har disse møtene liten eller ingen effekt. Maktmidlet til skolen er da utvisning i en til fem dager. Selv om dette påvirker fraværet så negativt at eleven ikke får karakter i mange fag, spiller det liten rolle for mange av disse elevene. De fortsetter å komme på skolen. De må selv velge å skrive seg ut. Plassen deres er sikret i lovverket. Og vi som skole er like langt.

Sosiale medier:

De kriminelle elevene er til stede på sosiale medier. Ta Jodel som et eksempel. Vi har eksempler på at elevene legger ut informasjon som er med på å spre frykt på skolen vår. Noen elever har varslet oss om dette, men det er lite vi får gjort. De har altså tilgang til å kommunisere med elevene våre på samme måte som vi har det gjennom Teams. De er på en måte proffe i sin utøvelse av makt. De utøver sosial kontroll overfor våre elever, uten at vi får gjort noe med det. Vi bare vet at det skjer.